

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 800/2016-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. októbra 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti Tatra banka, a. s., Hodžovo námestie 3, Bratislava, zastúpenej Advokátskou kanceláriou agner & partners, s. r. o., v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Robert Ondrášik, Špitálska 10, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 a 4 a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd výrokom II uznesenia Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 32 Cb 84/2013 z 18. júla 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti Tatra banka, a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. septembra 2016 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti Tatra banka, a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), doplnená podaním doručeným ústavnému súdu 12. septembra 2016, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 a čl. 47 ods. 2

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 a 4 a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) výrokom II uznesenia Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 32 Cb 84/2013 z 18. júla 2016 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v právnej veci žalobcu BELO MONTE INTERINVEST, S.A., Banco General Building, 21st Floor, Aquilino de la Guardia Street, Panama, Panamská republika (ďalej aj „BELO MONTE“ alebo „žalobca“), proti žalovanej sťažovateľke o náhradu škody 9 332 246,64 € s príslušenstvom a 9 237 550,15 € s príslušenstvom (sp. zn. 32 Cb 84/2013 v spojení so sp. zn. 6 C 40/2013) bolo sťažovateľke 18. júla 2016 doručené napadnuté uznesenie, ktorým bol bodom I výroku zamietnutý návrh sťažovateľky na uloženie povinnosti žalobcovi zložiť preddavok na trovy konania v zmysle ustanovenia § 141a Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a bodom II výroku zamietnutý návrh sťažovateľky na uloženie povinnosti žalobcovi zložiť zábezpeku na trovy konania podľa § 51 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZMPSP“). Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol:

«S účinnosťou odo dňa 14.06.2016 bol v Zbierke zákonov publikovaný Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 30/2015-55, ktorým bolo konštatované, že ust. § 141a O.s.p. nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

Publikovaním vyššie uvedeného Nálezu Ústavného súdu SR v Zbierke zákonov SR napadnuté ustanovenie § 141a O.s.p. stratilo účinnosť.

Súd tiež poukazuje na skutočnosť, že odo dňa 01.07.2016 je v platnosti nový právny predpis, ktorým je zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej už len „CSP“), ktorým bol zrušený z. č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorý ustanovenie ohľadom možnosti uložiť žalobcovi na návrh žalovaného povinnosť zložiť preddavok na trovy konania neobsahuje. Takýto návrh viac nemá oporu v zákone.

Vzhľadom na uvedené súd návrh žalovaného na zloženie preddavkov na trovy konania podľa ust. § 141a O.s.p. účinného do 13.06.2016 zamietol.

Žalovaný v rámci svojho vyjadrenia zo dňa 16.01.2015 zároveň poukázal na znenie ust. § 51 ods. 1 z. č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov (ďalej už len „ZMPSP“), podľa ktorého Cudzincovi, ktorý sa domáha rozhodnutia o majetkovom práve, súd uloží na návrh odporcu, aby zložil súdom určenú zábezpeku za trovy konania s tým, že ak zábezpeku nezloží do určenej lehoty, nebude proti vôli odporcu v konaní pokračovať a konanie zastaví.

Podľa ust. § 51 ods. 2 písm. a) ZMPSP Zábezpeku nemožno uložiť, ak návrh na jej zloženie bol podaný, až keď odporca vo veci už konal alebo urobil procesný úkon, hoci už vedel, že navrhovateľ nie je slovenským občanom alebo že slovenské občianstvo stratil.

V zmysle uvedeného žalovaný poukázal na to, že prvý úkon, ktorý vykonal po tom, ako sa dozvedel o vstupe terajšieho žalobcu do konania bol návrh na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania zo dňa 22.01.2014, čím považuje vyššie uvedenú podmienku za splnenú. Zároveň uviedol, že z obsahu vyššie uvedeného návrhu žalovaného je zrejmé, že jeho účelom je zabezpečenie budúceho nároku žalovaného na náhradu trov konania voči zahraničnému subjektu, kde by bol výkon rozhodnutia o náhrade trov konania značne sťažený.

Žalovaný teda naďalej trvá na svojom návrhu zo dňa 22.01.2014 a má za to, že súd je v súlade s ust. § 41 ods. 2 O. s. p, účinným do 30.06.2016 povinný vzhľadom na okolnosti prípadu a účel tohto návrhu posudzovať ho aj ako návrh na uloženie povinnosti zložiť zábezpeku podľa ust. § 51 ZMPSP.

Výška zábezpeky/preddavku musí byť podľa žalovaného v záujme zachovania rovnosti účastníkov konania, ústavnej konformnosti a konzistentnosti rozhodovacej praxe súdov analogicky vypočítaná podľa ust. § 141a ods. 2 O.s.p. účinného do 13.06.2016, ktorý žalovaný považuje za jedinú normu upravujúcu výpočet výšky preddavkov na trovy konania v slovenskom právnom poriadku. Podľa uvedeného žalovaný požaduje uložiť žalobcovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania/zábezpeku na trovy konania vo výške 928.489,84 EUR.

Podľa ust. § 51 ods. 2 ZMPSP Zábezpeku nemožno uložiť, ak a/ návrh na jej zloženie bol podaný, až keď odporca vo veci už konal alebo urobil procesný úkon, hoci už vedel, že navrhovateľ nie je slovenským občanom alebo že slovenské občianstvo stratil; b/ ide o občana členského štátu Európskej únie alebo osobu, ktorá má v takom štáte bydlisko, alebo ak navrhovateľ preukáže, že v štáte, ktorého je príslušníkom, sa v podobných prípadoch od slovenského občana zábezpeka nežiada; c/ navrhovateľ má v Slovenskej republike nehnuteľný majetok v cene dostačujúcej na úhradu trov, ktoré odporcovi v konaní vzniknú; d/ návrh na začatie konania sa vybavuje platobným rozkazom; e/ navrhovateľ je oslobodený od súdnych poplatkov a preddavkov.

Zahraničná obchodná spoločnosť BELO MONTE INTERINVEST, S. A. sa stala novým žalobcom v konaní spis. zn. 32Cb/84/2013 dňom právoplatnosti uznesenia súdu prvého stupňa o pripustení zmeny účastníkov konania na strane žalobcu, teda dňom 05.10.2013. Žalovaný podal súdu návrh na zloženie zábezpeky podľa § 51 ZMPSP formou upozornenia v rámci svojho vyjadrenia k vyjadreniu žalobcu k návrhu na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania a to až dňa 16.01.2015.

Žalovaný v predmetnom vyjadrení uvádza, že súd má povinnosť v súlade s ust. § 41 ods. 2 O.s.p. posúdiť návrh odporcu zo dňa 22.01.2014 podľa jeho obsahu, t. j. ako návrh na zloženie zábezpeky podľa § 51 ZMPSP keďže žalobcom je cudzinec, z obsahu uvedeného návrhu je zrejmé, že jeho účelom ako aj žalovaného úmyslom je zabezpečenie budúceho nároku žalovaného na náhradu trov konania voči zahraničnému subjektu, žalobca je schránkovou firmou, ktorá na Slovensku nemá žiaden majetok, Slovensko nemá s Panamou uzavretú zmluvu o právnej pomoci a teda uznanie vykonateľnosti rozhodnutia o náhrade trov konania zo strany panamských úradov by bolo prakticky nedosiahnuteľné.

Súd s ohľadom na uvedené dospel k záveru, že v tomto prípade nie je splnený predpoklad pre uloženie zábezpeky zakotvený v ustanovení § 51 ods. 2 písm. a/ ZMPSP. Žalovaný sa o zmene účastníka konania na strane žalobcu dozvedel z uznesenia č. k. 32Cb/84/2013-192 zo dňa 13.09.2013, ktoré mu bolo doručené dňa 19.09.2013 a ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 05.10.2013. Nadobudnutím právoplatnosti predmetného uznesenia sa novým žalobcom stala zahraničná právnická osoba - spoločnosť BELO MONTE INTERINVEST S. A., so sídlom Banco General Building, 21 st Floor, Aquilino de

la Guardia Street, Panama, Republic of Panama. Žalovaný však podal návrh na zloženie zábezpeky až dňa 16.01.2015, pričom medzitým vykonal niekoľko procesných úkonov - návrh na uloženie povinnosti žalobcovi zložiť preddavok na trovy konania podľa ust. § 141a O.s.p. zo dňa 22.01.2014, vyjadrenie žalovaného k žalobe zo dňa 05.01.2015. Argumentácia žalovaného, ktorý tvrdí, že súd mal povinnosť jeho návrh na uloženie povinnosti na zloženie preddavku podľa ust. § 141a O.s.p. posúdiť v súlade s ust. § 41 ods. 2 O.s.p. podľa obsahu t. j. aj ako návrh na zloženie zábezpeky podľa ust. § 51 ZMPSP z dôvodu, že navrhovateľ je cudzinec (zahraničná právnická osoba) neobstojí, nakoľko predmetný návrh žalovaného bol dostatočne jasný, zrozumiteľný a konkrétne označený ako návrh podľa ust. § 141a O.s.p.. Súd nemal najmenší dôvod rozhodovať o danom návrhu ako o návrhu na zloženie zábezpeky podľa úplne iného právneho predpisu len z vlastnej iniciatívy.

Na základe vyššie uvedeného súd nevyhovел návrhu žalovaného a jeho návrh na uloženie povinnosti navrhovateľovi zložiť zábezpeku na trovy konania podľa § 51 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom zamietol.»

3. Sťažovateľka rozdelila svoju argumentáciu, ktorou odôvodňuje svoje závery o porušení označených ústavných práv napadnutým uznesením, do troch celkov.

3.1 Po prvé – namietané priet'ahy v konaní

3.1.1 Podľa sťažovateľky okresný súd o jej návrhu rozhodol až dva a pol roka po jeho podaní a jeden a pol roka po doručení upozornenia, podľa ktorého mal pôvodný návrh sťažovateľky posúdiť v súlade s § 51 ZMPSP. Medzičasom okresný súd vykonal podľa sťažovateľky viacero procesných úkonov, ktoré mu nebránili o tomto návrhu rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania. Vo veci boli do rozhodnutia o návrhu sťažovateľky uskutočnené až tri pojednávania (26. januára 2016, 14. marca 2016 a 24. mája 2016). Sťažovateľka tvrdí, že viackrát pripomenula okresnému súdu, že nerozhodol o jeho návrhu (podanie zo 16. januára 2015, urgencia zo 17. mája 2016, vyjadrenie na pojednávaní z 24. mája 2016).

3.1.2 Okresný súd podľa sťažovateľky dokonca na pojednávaní konanom 24. mája 2016, t. j. viac ako mesiac pred účinnosťou Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), uviedol, že o návrhu rozhodne, a aj napriek tomu o ňom rozhodol až po 1. júli 2016. Sťažovateľka poukazuje, že napadnuté uznesenie bolo prijaté a doručené stranám 18. júla 2016 priamo na štvrtom pojednávaní, ktoré sa vo veci uskutočnilo od doručenia návrhu sťažovateľky. Okresnému súdu teda podľa názoru sťažovateľky nebránili žiadne objektívne okolnosti alebo prekážky v tom, aby o návrhu rozhodol už v roku 2014 alebo 2015.

3.1.3 Okresný súd podľa sťažovateľky objektívne neodôvodniteľnými priet'ahmi v konaní prijatím a doručením napadnutého uznesenia až tesne po nadobudnutí účinnosti Civilného sporového poriadku zabránil sťažovateľke, aby sa bránila voči tomuto rozhodnutiu podaním odvolania podľa Občianskeho súdneho poriadku, ktoré na rozdiel od Civilného sporového poriadku odvolanie proti tomuto typu uznesenia umožňovalo podať. Priet'ahmi na strane okresného súdu a jeho ústavne nekonformným postupom bola sťažovateľka podľa jej úsudku zbavená práva na podanie odvolania ako riadneho opravného prostriedku a prostriedku právnej ochrany svojich práv. Postupom okresného súdu bola sťažovateľke podľa jej názoru odňatá možnosť využiť jej vlastné možnosti právnej ochrany. Uvedeným postupom bolo zároveň porušené aj jej ústavne zaručené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a rýchlu a účinnú ochranu práv.

3.2 Po druhé – namietané porušenie práv sťažovateľky spočívajúce v neudržateľných a svojvoľných záveroch okresného súdu

3.2.1 Okresný súd mal podľa sťažovateľky pri posudzovaní jej návrhu z 22. januára 2014 aplikovať § 41 OSP a § 124 ods. 1 CSP, a to automaticky aj bez podania sťažovateľky zo 16. januára 2016. Pôvodný návrh sťažovateľky z 22. januára 2014 sa podľa jej slov síce vo svojom texte opieral len o § 141a OSP, ale okresný súd musel už v danom čase vedieť, že v prípade, ak je žalobcom/navrhovateľom cudzinec, platí osobitná právna úprava podľa § 51 ZMPSP a § 141 a Občianskeho súdneho poriadku ako všeobecný predpis by ani nemal byť aplikovaný. Okresný súd mal teda podľa presvedčenia sťažovateľky konať v súlade so zásadou „*iura novit curia*“ a jej návrh posudzovať predovšetkým podľa zmieného § 51

ZMPSP ako osobitného právneho predpisu, ktorý rieši rovnakú situáciu s jediným významným rozdielom, ktorým je štátna príslušnosť alebo pôvod žalobcu/navrhovateľa.

3.2.2 Sťažovateľka upozorňuje, že spoločnosť BELO MONTE je cudzincom (zahraničnou právnickou osobou), a preto sa na súdne konanie s ním vzťahujú ustanovenia ZMPSP, ktorý okresný súd musí vždy aplikovať ako špeciálny predpis s prednosťou pred obdobnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku ako všeobecného predpisu.

3.2.3 Okresný súd sa podľa sťažovateľky v napadnutom uznesení vôbec nevysporiadal s jeho odklonením od zásady „*lex specialis derogat legi generali*“ a nezdôvodnil, prečo odmietol na jej návrh z 22. januára 2014 aplikovať § 51 ZMPSP, ktorý bol v čase podania tohto návrhu špeciálnym predpisom k § 14la OSP. Odôvodnenie, že „*nemal najmenší dôvod rozhodovať o danom návrhu ako o návrhu na zloženie zábezpeky podľa úplne iného právneho predpisu len z vlastnej iniciatívy*“, je podľa mienky sťažovateľky v tomto prípade nedostatočné, arbitrárne a v rozpore s ústavným právom na súdnu ochranu, ktoré zahŕňa okrem iného aj právo na dôkladné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia.

3.2.4 Sťažovateľka dôvodí, že okresný súd bol zároveň povinný v prípade nedostatku podania postupovať podľa § 5 OSP a poučiť ju o jej procesných právach vrátane práva na podanie návrhu na zloženie zábezpeky, ak je účastníkom konania na strane žalobcu zahraničná osoba (cudzinec). Procesné poučenie o tomto práve je v tomto prípade podľa sťažovateľky nevyhnutné aj z dôvodu, že ide o špecifickú situáciu s negatívnymi následkami pre sťažovateľku, ktoré spočívajú v objektívnej nemožnosti vymoženia náhrady trov konania v prípade jeho úspechu. Okresný súd bol podľa názoru sťažovateľky takisto povinný vyzvať ju podľa § 43 OSP na odstránenie nedostatkov podania, ak považoval za nutné a nevyhnutné, aby podanie bolo presne označené podľa § 51 ZMPSP, a poučiť ju o následkoch neodstránenia nedostatkov. Ani jednu z uvedených povinností okresný súd podľa sťažovateľky nesplnil a odňal jej tak právo na súdnu ochranu.

3.2.5 Sťažovateľka uvádza, že podala návrh na zloženie zábezpeky už 22. januára 2014, pričom išlo nepochybné o jej prvý procesný úkon po tom, ako sa dozvedela o zmene na strane žalobcu v konaní (spoločnosť BELO MONTE je právnym nástupcom pôvodných žalobcov, ktorí sú slovenskými fyzickými osobami). Sťažovateľka poukazuje na to, že v danom čase nebola zastúpená advokátom. Vlastná iniciatíva okresného súdu v posúdení návrhu mala podľa jej slov spočívať práve (i) v posúdení podania okresným súdom podľa špeciálneho predpisu (§ 51 ZMPSP), pretože boli splnené všetky podmienky na jeho aplikáciu, (ii) v poučení sťažovateľky zo strany okresného súdu podľa § 5 OSP o jej procesnom práve podať návrh na zloženie zábezpeky podľa § 51 ZMPSP a (iii) vo výzve sťažovateľke podľa § 43 OSP, že má svoje podanie opraviť podľa § 51 ZMPSP (pretože z odôvodnenia napadnutého uznesenia je podľa sťažovateľky zrejmé, že okresný súd očakával presné znenie návrhu podľa § 51 ZMPSP vrátane jeho označenia).

3.2.6 Arbitrárny postup okresného súdu podľa sťažovateľky v tomto prípade zároveň narúša jej právnu istotu a jeho legitímne očakávania, že spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít a právnymi predpismi. Okresný súd napadnutým uznesením podľa sťažovateľky nerešpektoval právne predpisy a ustálenú judikatúru, čím porušil základnú zásadu súdneho konania podľa článku II CSP, rozhodol v rozpore s ustálenými právnymi zásadami (zásada *iura novit curia*, zásada špeciality) a porušil právo sťažovateľky na riadne a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia, čím neprijateľne zasiahol do jej práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces.

3.3 Po tretie – namietané porušenie práva na spravodlivý proces, súdnu ochranu a rovnosť v konaní

3.3.1 Napadnuté uznesenie porušuje podľa sťažovateľky právo na spravodlivý proces, súdnu ochranu a rovnosť v súdnom konaní, ktoré sťažovateľke priznáva ústava a dohovor, pretože okresný súd prostredníctvom napadnutého uznesenia umožnil spoločnosti BELO MONTE ako žalobcovi v súdnom konaní vyhnúť sa aplikácii § 51 ZMPSP a vystavil tak sťažovateľku objektívnemu a významnému riziku, že v spore

o zaplatenie sumy vo výške 18 569 796,79 € nebude zabezpečený potenciálny nárok sťažovateľky na náhradu trov konania a trov právneho zastúpenia.

3.3.2 Sťažovateľka ďalej konštatuje, že, odhliadnuc od zjavnej arbitrárnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia o zamietnutí aplikácie § 41 OSP a § 124 ods. 1 CSP a nerešpektovania vzťahu špeciality medzi § 141a OSP a § 51 ZMPSP v prípade, ak je žalobcom cudzinec, je zrejmé, že okresný súd mal v tomto prípade zohľadňovať aj iné skutočnosti, ktoré odôvodňovali uloženie povinnosti spoločnosti BELO MONTE zložiť zábezpeku, a to konkrétne skutočnosti, že

(i) úmyslom sťažovateľky je zabezpečenie jej budúceho potenciálneho nároku na náhradu trov konania voči zahraničnému subjektu, kde by výkon rozhodnutia o náhrade trov konania bol značne sťažený alebo nemožný;

(ii) Slovenská republika nemá s Panamou uzavretú zmluvu o právnej pomoci. Uznanie vykonateľnosti rozhodnutia o náhrade trov konania zo strany panamských úradov by bolo teda prakticky nedosiahnuteľné;

(iii) Spoločnosť BELO MONTE je právnickou osobou, ktorá bola podľa sťažovateľky s pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou založená účelovo ako schránková firma. Ide o S.A./sociedad anónima, t. j. anonymnú spoločnosť, pri ktorej nie je možné zistiť vlastnícku štruktúru a ktorú je možné v prípade problémov rýchlo zlikvidovať. Tento záver je podľa sťažovateľky odôvodnený aj tým, že spoločnosť BELO MONTE bola založená 19. júla 2013, t. j. iba 48 dní pred podaním návrhu na zmenu účastníka konania na spoločnosť BELO MONTE ako súčasného žalobcu v konaní. Z tohto faktu je zároveň zrejmé aj to, že spoločnosť BELO MONTE bola účelovo založená len na to, aby ochránila právnych predchodcov (tri fyzické osoby) pred prípadnými nárokmi sťažovateľky na náhradu trov konania a právneho zastúpenia v prípade zamietnutia žaloby;

(iv) Spoločnosť BELO MONTE nemá majetok, ktorý by postačoval na úhradu trov konania v prípade, ak by sa aj podarilo dosiahnuť uznanie slovenského rozsudku panamskými orgánmi. Sťažovateľka poukazuje, že samotná spoločnosť BELO MONTE v podaní z 31. marca 2014 výslovne priznáva, že na Slovensku nemá žiadny majetok.

(v) Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti existuje podľa presvedčenia sťažovateľky dôvodná pochybnosť o schopnosti a ochote spoločnosti BELO MONTE v prípade neúspechu zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania.

3.3.3 Okresný súd bol podľa sťažovateľky povinný pri rozhodovaní o uložení povinnosti zložiť zábezpeku postupovať aj podľa čl. IV ods. 1 CSP a vyvažovať prirodzene nerovnovážne postavenie strán v tomto konaní. Nerovnováha postavenia strán v tomto prípade spočíva podľa názoru sťažovateľky v tom, že sťažovateľka je bonitnou slovenskou bankou, u ktorej nie je reálna pochybnosť o tom, že bude svoje záväzky plniť, a naproti nemu stojí spoločnosť BELO MONTE ako účelovo založená právnická osoba z daňového raja, s ktorým nemá Slovenská republika uzavretú zmluvu o právnej pomoci, a ktorá reálne nebude znášať následky prehratého sporu, pretože možnosť vymôcť náhradu trov konania od panamskej právnickej osoby je v prípade slovenskej spoločnosti prakticky nulová. Ustanovenie § 51 ZMPSP v tomto prípade podľa sťažovateľky reflektuje práve takto vzniknutú nerovnováhu medzi tuzemskou a zahraničnou stranou a je kompatibilné so zásadou vyjadrenou v čl. IV ods. 1 CSP a ústavne vyjadrenou zásadou rovnosti strán v konaní v čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy. Účelovosť vstupu spoločnosti BELO MONTE do konania namiesto pôvodných žalobcov (slovenských fyzických osôb) potvrdzuje podľa sťažovateľky jej obavy, že zo strany pôvodných žalobcov išlo o krok, ktorým sa mali chrániť pred záväzkami na náhradu trov konania voči sťažovateľke v prípade ich neúspechu v konaní.

4. Sťažovateľka navrhla vydať tento nález:

„Základné práva spoločnosti Tatra banka, a.s.(...) na (i) súdnu ochranu podľa článku 46 odsekov 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a článku 36 odsekov 1 a 4 Listiny ľudských práv a slobôd, (ii) rovnosť v konaní podľa článku 47 odseku 2 Ústavy Slovenskej republiky a článku 37 odseku 3 Listiny ľudských práv a slobôd a (iii) spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 odsek 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli porušené výrokom II uznesenia Okresného súdu Bratislava I z 18. júla 2016, spis. zn. 32Cb/84/2013, 1113213930, ktorým bol zamietnutý návrh sťažovateľa na uloženie

povinnosti žalobcovi v konaní zložiť zábezpeku na trovy konania podľa § 51 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom.

Výrok II uznesenia Okresného súdu Bratislava I z 18. júla 2016, spis. zn. 32Cb/84/2013, 1113213930, ktorým bol zamietnutý návrh sťažovateľa na uloženie povinnosti žalobcovi v konaní zložiť zábezpeku na trovy konania podľa § 51 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, sa zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi sa priznáva(...) náhrada trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby(...) vo výške 363,80 EUR(...) Okresný súd Bratislava I je povinný zaplatiť uvedenú náhradu trov právneho zastúpenia do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu...“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť

uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

III.

7. Pri rozhodovaní orgánov verejnej moci (t. j. aj súdov) o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v konkrétnom právom upravenom procese je nevyhnutné akcentovať princípy demokratického právneho štátu formujúce každé konanie. Tieto princípy nachádzame v ústave v čl. 46 a nasl. (právo na súdnu a inú právnu ochranu), ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru (právo na spravodlivý proces).

7.1 Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu vo veci konať a rozhodnúť (porov. I. ÚS 290/08, II. ÚS 88/01, II. ÚS 145/08, III. ÚS 259/2010, IV. ÚS 159/07). Súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porov. v tomto zmysle IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

7.2 Povinnosť súdu zistiť správne a v dostatočnom rozsahu skutkový stav v nimi rozhodovanej veci (bez ohľadu na jej prípadnú náročnosť) a s tým spojená povinnosť riadne odôvodniť svoje rozhodnutie sú teda jedny zo základných znakov ústavne aprobovaného postupu súdu a ochranou účastníkov konania pred svojvôľou súdu.

7.3 Ústavný súd považuje rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania za integrálnu súčasť občianskeho súdneho procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08).

8. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia okresného súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo ich arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti.

8.1 Po prvé, okresný súd správne poukázal, že s účinnosťou od 14. júna 2016 bol v Zbierke zákonov Slovenskej republiky publikovaný nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 30/2015, ktorým bolo konštatované, že § 141a OSP nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a že publikovaním už uvedeného nálezu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky napadnuté ustanovenie § 141a OSP stratilo účinnosť.

8.2 Po druhé, správny je taktiež záver okresného súdu, podľa ktorého od 1. júla 2016 je v platnosti nový právny predpis, ktorým je Civilný sporový poriadok, ktorým bol zrušený Občiansky súdny poriadok a ktorý ustanovenie týkajúce sa možnosti uložiť žalobcovi na návrh žalovaného povinnosť zložiť preddavok na trovy konania neobsahuje. Takýto návrh viac nemá oporu v zákone.

8.3 Po tretie, čo sa týka aplikácie a interpretácie § 51 ods. 1 a 2 ZMPSP (a teda výroku II napadnutého uznesenia, ktorý je pred ústavným súdom namietaný), ústavný súd sa stotožňuje s názorom okresného súdu, že ak sa sťažovateľka dozvedela o zmene účastníka konania na strane žalobcu z uznesenia č. k. 32 Cb 84/2013-192 z 13. septembra 2013 dňom doručenia 19. septembra 2013 (ktoré nadobudlo právoplatnosť 5. októbra 2013, pričom nadobudnutím právoplatnosti predmetného uznesenia sa novým žalobcom stala zahraničná právnická osoba ~ spoločnosť BELO MONTE) a ak zároveň sťažovateľka podala návrh na zloženie zábezpeky podľa § 51 ZMPSP až 16. januára 2015, pričom medzitým vykonala niekoľko procesných úkonov ~ návrh na uloženie povinnosti žalobcovi zložiť preddavok na trovy konania podľa § 141a OSP z 22. januára 2014, vyjadrenie žalovaného k žalobe z 5. januára 2015 ~ potom argumentáciu sťažovateľky, podľa ktorej mal okresný súd povinnosť jej návrh na uloženie povinnosti na zloženie preddavku podľa § 141a OSP v súlade s § 41 ods. 2 OSP posúdiť podľa obsahu, t. j. aj ako návrh na zloženie zábezpeky podľa § 51 ZMPSP, nie je možné považovať za opodstatnenú a nebolo možné návrhu sťažovateľky vyhovieť, keďže návrh na zloženie zábezpeky podľa § 51 ZMPSP bol podaný až potom, čo sťažovateľka vo veci už konala, resp. urobila procesný úkon, hoci už vedela, že žalobca nie je slovenským občanom.

8.4 Argumentácia sťažovateľky neobstojí o to viac, že prvý návrh sťažovateľky z 22. januára 2014 bol dostatočne jasný, zrozumiteľný a konkrétne označený ako návrh podľa § 141a OSP, preto ani okresný súd nemohol takýto návrh posúdiť inak (napr. ako návrh podľa § 51 ZMPSP), keďže by išiel proti zneniu a obsahu samotného návrhu sťažovateľky.

8.5 Ústavný súd tak nie je v tejto veci oprávnený vstupovať a nahradzovať prijaté právne závery okresného súdu, čo sa výkladu a aplikácie jednoduchého (podústavného, einfaches Recht) práva týka.

8.6 Okresný súd dostatočne odôvodnil svoje závery k aplikovateľnosti § 51 ods. 1 a 2 ZMPSP s poukazom na skutkový stav, vysporiadanie sa s ktorým je v odôvodnení napadnutého uznesenia riadne uvedené, je presvedčivé a z ústavnoprávneho pohľadu akceptovateľné.

8.7 Na základe uvedeného ústavný súd odmietol sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

9. Pokiaľ sťažovateľka namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (sťažovateľka v obsahu sťažnosti namieta aj porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, avšak v petite sťažnosti tento článok ústavy neoznačila a označila iba čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý kryje o. i. aj právo na prerokovanie veci v primeranej lehote) napadnutým uznesením, je potrebné upozorniť, že účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote vymedzil ústavný súd vo svojej skoršej judikatúre tak, že „účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu“ (pozri II. ÚS 26/95).

9.1 Sťažovateľka podala sťažnosť ústavnému súdu v čase, keď bolo konanie pred okresným súdom o jej návrhu na uloženie povinnosti žalobcovi zložiť preddavok na trovy konania v zmysle ustanovenia § 141a OSP, resp. návrhu sťažovateľky na uloženie povinnosti žalobcovi zložiť zábezpeku na trovy konania podľa § 51 zákona ZMPSP právoplatne skončené napadnutým uznesením, a teda právna neistota sťažovateľky bola v čase podania sťažnosti ústavnému súdu odstránená. Navyše sťažovateľka nenamietala porušenie práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní, ale samotným napadnutým uznesením.

9.2 V tomto smere bolo potrebné sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre zjavnú neopodstatnenosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2016